

28-29
Torna el World Press Photo, la festa anual del fotoperiodisme. Seleccionem i comentem tres imatges premiades

30
Alejandra Zambra esguarda les petges de la dictadura pinochetista a la novel·la 'Formas de volver a casa'

Representació amb persones que tenen diversitat funcional a l'Ateneu Popular de 9 Barris / ANTONIO TRENAS

La pràctica de tècniques circenses serveix com a proposta pedagògica i per trencar barreres personals

L'alumnat es converteix en protagonista, modifica la seva autopercepció i estableix una relació positiva amb la comunitat

Espectacles per veure el món des d'un altre punt de vista / LUIS MONTERO

El circ social: una eina educativa per a l'apoderament

La primera Trobada del Circ Social de Catalunya, que se celebrarà el proper 29 de novembre, pot servir per fer valer una pràctica que combina l'expressió artística amb la formació individual i social

Antonio Alcántara
@Antalcantara

A principis dels anys 80 del segle passat i al voltant de la idea renovadora del nou circ o circ contemporani, s'inicien processos paral·lels a diferents indrets del món com Bèlgica, Catalunya o el Canadà, on el circ transcendeix el seu vessant artístic i es converteix en una eina educativa per a l'apoderament de persones i comunitats en situacions de desigualtat social. Experiències com les de l'Ecole du Circ de Brussel·les, l'Ateneu Popular de 9 Barris o el Cirque du Monde del Cirque du Soleil en són exemples clars.

Si ens endinsem en el concepte, podem dir que el circ social és un procés d'ensenyament i aprenentatge de tècniques circenses que té com a finalitat el desenvolupament de comunitats i la inclusió de persones en situació de risc social. Amb una proposta pedagògica d'aquest tipus, s'aconsegueix estimular la creativitat i promoure les aptituds socials de les participants. Aquestes poden millorar i desenvolupar les seves facultats relatives a la cooperació, la solidaritat, l'esforç, la superació, la comunicació, l'autoestima i la participació a partir de l'aprenentatge de tècniques com

el trapezi, l'acrobàcia, els malabars o els equilibris. A través del circ, diverses persones en situació d'exclusió han trobat una plataforma més enllà de les barreres conegudes: han pogut elevar la seva autoestima personal i col·lectiva i, també, han aconseguit moure i remodelar les jerarquies socials que es formen a les ments de les seves iguals -professores, educadores i familiars- i fins i tot de la comunitat més propera.

Trobem experiències recents per tot Catalunya. L'associació de persones discapacitades de Montcada i Reixac -ADIMIR- treballa amb gent autista dins el marc del programa IntegrArte. El Consorci d'Educació de Barcelona inclou el programa de diversitat curricular Circ Exit, organitzat perquè el jovent amb problemàtiques d'aprenentatge aprovi assignatures fent circ. Al Berguedà, trobem el projecte Valldaura Circ de l'entitat Amalgama, destinat a joves amb risc social, trastorns i patologies duals. A Cardedeu, tenim el projecte Jo sé què sóc, realitzat per Artescena Social. A Barcelona, el Pla Comunitari de Verdum i l'Ateneu Popular de 9 Barris duen a terme la iniciativa Circ i Gent Gran. Segons un dels pioners del circ social a Catalunya, Joan López, *Juanillo*, el circ és una gran eina educativa amb la qual poden treballar persones amb diferents perfils i necessitats. "Es tracta d'una suma de diferents llenguatges artístics i tothom en troba un a partir del qual pot estirar del fil i expressar-se. Més de trenta anys d'experiència a l'Ateneu Popular de 9 Barris ens ho demostren", afirma.

Repte personal i treball en grup

Aquest aprenentatge circense en què participa el jovent esdevé una proposta d'educació integral. El fil argumental es troba en el repte artístic i la necessitat de treballar conjuntament per dur a bon port un espectacle final. L'entrenament conjunt reforça l'empatia i la cooperació dins el grup. A més, serveix per mostrar a les participants que, treballant en equip, es pot crear més que mitjançant una successió d'activitats individuals. Tot el procés fomenta una atmosfera de responsabilitat compartida. A més, la preparació i la presentació del que s'ha après fa que s'entengui la finalitat de l'organització i de l'esforç.

En casos determinats com, per exemple, el del jovent nouvingut, el circ ha permès trobar una plataforma més enllà de les barreres conegudes i millorar la visió que té l'altra gent de les estudiants i la que tenen les estudiants d'elles mateixes. En temes de gènere i edat, el repte és mesclar grups i treballar de manera transversal per superar els mecanismes d'acotació habitual. D'altra banda, el contacte

Joves actuant a la
plaça de Can Basté
/ LUIS MONTERO

Un taller de circ de
l'Ateneu de 9 Barris,
a la Trinitat Nova
/ CARLES CALERO

corporal és inevitable en la majoria de les modalitats acrobàtiques utilitzades per dur a terme el número: d'aquesta manera, es potencia el trencament de barreres i prejudicis mentals, fet que facilita la necessitat de comunicar-se i cooperar perquè l'espectacle funcioni.

La pràctica com a mètode d'aprenentatge

Com a exemple, ens endinsarem una mica en dues disciplines: els malabars i les acrobàcies -tant de terra com aèries (trapezis, teles...). Els malabars contribueixen a augmentar la resistència i a superar les caigudes i les errades. Aquesta, probablement, és la tècnica de circ més ràpida d'aprendre. El procés d'aprenentatge consisteix en una sèrie de passos que ajuden, per exemple, a superar la frustració dels successius errors desenvolupant capacitats com la concentració, la disciplina, la persistència... Amb aquesta tècnica, les participants se sorprenen del que són capaces de fer amb el seus cossos, mans i peus només amb concentració i entrenament.

L'acrobàcia, tant en el seu vessant de terra com en l'aeri, té un component de perill associat que, d'acord amb aquesta pràctica educativa, és minimitzat pel treball del professorat i per les infraestructures utilitzades. És un risc controlat. Permet treballar la confiança i la solidaritat, ja que molts dels exercicis s'han de desenvolupar de manera independent però amb l'ajuda d'una o més persones que facilitin l'execució. Alhora, fomenta el desenvolupament psicològic i físic de la persona perquè requereix esforç i atenció per rebre, entendre i dur a terme les instruccions per fer les diferents figures. Això anima les participants a desenvolupar hàbits saludables que eviten conductes de risc.

Una eina de dinamització comunitària

La proposta del circ té un abast sociocultural i educatiu transcendent i, en promoure la participació de l'alumnat (infants, adolescents, joves...) potenciant la seva inclusió, adquireix una profunda dimensió política. Es generen espais de convivència social mitjançant la interrelació entre els diferents elements, projectes, entitats i agents de la comunitat.

A través del circ, l'alumnat es converteix en protagonista, modifica la seva autopercepció i estableix una relació positiva amb la comunitat. És dins d'aquest marc que es fa necessària la formació de formadores per poder assegurar la continuïtat d'aquests projectes i aconseguir que mantinguin una qualitat formativa adequada i continuïn treballant en la transformació de la persona i en l'educació en valors a través del circ. ◀

La formació i el circ social a
l'Ateneu Popular de 9 Barris:
www.ateneu9b.net

Associació Europea en Formació
i Circ Social CARAVAN:
www.caravancircusnetwork.eu

Pàgina web de l'Associació
de Professionals del Circ de
Catalunya APCC: www.apcc.cat

Mapa mundial del circ social:
<http://apps.cirquedusoleil.com/social-circus-map>

CARAVAN: La Xarxa Europea de Circ Social

L'Associació europea CARAVAN és una entitat sense ànim de lucre formada per dotze escoles de circ amb finalitat pedagògica radicades a dotze països europeus. L'associació té com a objectiu promoure les pràctiques circenses dins l'educació del jovent i millorar la qualitat del seu aprenentatge mitjançant l'organització d'intercanvis, seminaris i cursos de formació per a persones formadores. Ha elaborat propostes com una formació de formadores de circ social a través d'un curs de 140 hores. Les escoles membres de l'associació són, a més de l'Ateneu Popular de 9 Barris: Circus Elleboog (Holanda), Belfast Community Circus (Irlanda del Nord), École de Cirque de Bruxelles (Bèlgica), Fundatia Parada de Bucarest (Romania), Galway Community Circus (República d'Irlanda), Zaltimbanq (Luxemburg), Le Plus Petit Cirque du Monde (França), Cirqueon (República Txeca), Upsala Circus (Rússia), Cirkus Cirkör (Suïssa) i Sorin Sirkus (Finlàndia).

La Trobada del Circ Social de Catalunya

El dissabte 29 de novembre tindrà lloc la primera Trobada del Circ Social de Catalunya, on es debatran el present i el futur d'aquestes iniciatives. Aquest és un dels compromisos adquirits en el marc del II Pla integral de Circ, vigent actualment. La trobada és oberta i gratuïta a formadores de circ, educadores, professorat d'escoles, artistes i tota persona interessada. Per arrodonir el cap de setmana, el diumenge 30 de novembre es farà l'assemblea de la plataforma estatal d'escoles de circ socioeducatiu, on es coordinen iniciatives de tota la península, per engegar sinergies al voltant del circ social.